Når planer og planlægning krydser grænser

Hvordan skaber vi planer, der bygger bro mellem forskellige interesser og finder løsninger på tværs af grænser?Byplanmødet 2026 samlede over 700 deltagere om et centralt spørgsmål: Hvad skal planlægning kunne i en tid præget af forandring, kompleksitet og behovet for nye former for samarbejde?

Af **Iben Møller,** projektleder,
Dansk Byplanlaboratorium

Hvordan planlægger vi for en virkelighed, der ikke følger kommunegrænser, sektoropdelinger eller stregerne på et kort? Det spørgsmål dannede rammen om Byplanmødet 2026, der i oktober samlede over 700 planlæggere, politikere, forskere og praktikere i Rødovre. Under overskriften Krydsfelter blev det undersøgt, hvordan planlægningen kan håndtere udfordringer, der opstår mellem klima, natur, fællesskaber og samfundsudvikling.

Det er ofte i krydsfelterne, at forskellige hensyn og interesser mødes. Derfor kredsede diskussionerne gennem begge dage om ét centralt spørgsmål: Hvad skal en plan kunne, når interesserne peger i hver sin retning?

Konferencen blev åbnet af Dansk Byplanlaboratorium sammen med borgmester Britt Jensen og stadsarkitekt Jesper Pagh fra Rødovre Kommune, der i år fejrer 125 års jubilæum.

At holde fast over tid

I årets åbningskeynote talte Mette Lis Andersen, rådgiver i strategisk byudvikling, om byplanlægningens dilemmaer og muligheder i en tid, hvor de største samfundsudfordringer ikke respekterer administrative grænser. Med afsæt i planlovens historiske betydning pegede hun på, hvordan planlægningen gennem årtier har været med til at sikre kvaliteter som sammenhængende byudvikling, adgang til kysterne og en klarere balance mellem by og land.

Jesper Pagh, der er stadarkitekt i Rødovre, bød velkommen til årets byplanmøde. FOTO: MORTEN DE FINE OLIVARIUS

Samtidig argumenterede hun for, at planlægningen i dag står ved en skillevej. Klimaudfordringer, naturkrise, stigende ulighed og boligspørgsmål krydser både kommunegrænser og faglige skel, mens planlægningen i højere grad er blevet præget af sektoropdeling, lokale interesser og konkurrence mellem kommuner. Ifølge Mette Lis kalder det på nye former for samarbejde, stærkere fælles visioner og et fornyet politisk engagement i udviklingen af byer og lokalsamfund.

Hun pegede blandt andet på Fingerplanen, snart 80 år, som et eksempel på en langsigtet, grænseoverskridende planlægning og efterlyste nye fælles rammer for håndtering af klima, natur, vand og boligudvikling. Spørgsmålet er ikke alene, hvad den enkelte kommune kan løse selv, men hvilke udfordringer der kræver fælles svar og nye samarbejdsformer mellem kommuner og stat.

Herefter delte Stéphane Bouissou, forsker og lokalpolitiker, erfaringer fra Mouans-Sartoux på Den Franske Riviera, hvor kommunen gennem flere årtier har arbejdet målrettet med at koble arealplanlægning og fødevaresystemer. Som modtræk til urbanisering og tab af landbrugsjord har kommunen blandt andet opkøbt arealer til kommunale landbrug, udvidet de beskyttede landbrugsarealer fra 40 til 112 hektar og planlagt at øge arealet til 160 hektar gennem den kommende kommuneplanrevision.

Mad er med andre ord ikke kun et spørgsmål om landbrug, men et

> Jeg er arkitekt. Og mit arbejde er langsomt. Det er sådan, jeg synes, jeg skaber mest værdi for vores samfund.

Byplanmødet bød på 12 sessioner på tværs af hele byen.
FOTOS: MORTEN DE FINE OLIVARIUS

> En bygnings værdi ligger ikke kun i dens kapitalværdi, men i den værdi, den har skabt for mennesker. De fester, den har holdt, og de liv, der har været forbi.

greb i planlægningen. I Mouans-Sartoux producerer en kommunal gård i dag størstedelen af de grøntsager, der bruges i skoler, daginstitutioner og en social dagligvarebutik, mens kommunen samtidig arbejder for at tiltrække nye landmænd og styrke borgernes egen fødevareproduktion.

Bouissou argumenterede for, at planlægning bør tage afsæt i lokale ressourcer som jord og vand og være med til at styrke fødevaresikkerhed, sundhed, klimaindsatser, biodiversitet og lokal robusthed. Erfaringerne fra Mouans-Sartoux viste, hvordan en plan, der holder over tid, kan skabe konkrete resultater for både landbrug, skoler og sundhed.

At samle interesser

Efter turen sydpå blev blikket rettet mod konkrete erfaringer med tværgående samarbejder. Med eksempler fra Trekantområdet Danmark, Udvikling Hærvejen og Køge Bugt Strandpark delte oplægsholdere erfaringer med både muligheder og udfordringer, når udvikling og planlægning går på tværs af kommuner, organisationer og interesser.

Selvom de tre samarbejder spænder fra turisme og landskaber til fysisk planlægning og kystudvikling, gik flere pointer igen. Fra Hærvejen lød det, at sammenhæng ikke opstår af sig selv, men er en organiseringsopgave, og at forskelligheder ikke skal ensrettes, men forbindes. I Trekantområdet blev det understreget, at mange opgaver ikke stopper ved kommunegrænsen, og at kommunerne ofte kan løfte mere i fællesskab end hver for sig. Her blev samarbejdet beskrevet som et fælles fundament for bæredygtig udvikling, vækst og fysisk planlægning på tværs af syv kommuner.

Fra Køge Bugt Strandpark blev relationernes betydning fremhævet. Her var budskabet, at opgaven skal stå over organisationerne, at stærke relationer kræver løbende vedligeholdelse, og at samarbejde på tværs også forudsætter viljen til at justere rammerne undervejs. Herefter spredte Byplanmødet sig ud over hele Rødovre.

I 12 faglige sessioner blev spørgsmålene mere konkrete: Hvordan får vi mere ud af de samme arealer? Hvordan planlægger vi for fremtidens boliger inden for plane-

tære grænser? Hvordan omsætter vi grønne strategier til konkrete resultater? Og hvordan skaber vi levende bymidter og attraktive lokalsamfund i en tid med store forandringer?

At ændre sig, når vi bliver klogere
Hvordan skal fremtidens planlægning se ud? På konferencens anden dag fik studerende og nyuddannede ordet, da de åbnede dagen sammen med Tina Saaby, direktør i Dansk Byplanlaboratorium.
Et af bidragene viste, hvordan de store, bynære shoppingcentre kan omdannes til levende byområder med boliger, fællesskaber og blandede funktioner i stedet for at blive revet ned.

De studerende pegede på transformation og genbrug af det eksisterende som en central opgave. De fremhævede også værdien af forestillingsevnen i diskussionen om, hvor vi vil hen, hvad enten det handler om stigende havvand eller datacentre.

Senere udfordrede professor og forfatter Anders Søgaard deltagerne til at reflektere over teknologiens voksende rolle i planlægningen og over, hvordan faglige vurderinger, uenighed og det uforudsigelige fortsat kan få plads i en mere datadrevet verden.

En afslutning om det planlagte og det langsomme
Efter 17 faglige udflugter i og omkring Rødovre blev Byplanmødet afsluttet i Viften Kulturhus med musik, brandtaler og refleksioner over de temaer, der havde præget de to dage.

Først på talerstolen var Christoffer Gamborg Breitenbauch, byplanlægger i Københavns Kommune, der på egne vegne talte om forholdet mellem det planlagte og det uplanlagte. Med henvisning til debatten om højhuset på Langelinie advarede han mod for låste planer: "Vores viden kan have ændret sig. Vores værdier kan have ændret sig. Og måske har byen ændret sig. Så hvorfor skulle planen være den eneste ting, der ikke må ændre sig?"

Han opfordrede også planlæggerne til at være gavmilde med den faglige viden, de sidder med. For ifølge ham opstår konflikter ofte først, når borgerne opdager, hvad en plan konkret betyder for dem. Svaret er dog ikke blot mere borgerinddragelse, hvis den forbliver ensrettet kommunikation frem for dialog. "Jeg tror, vi skal noget andet – eller noget mere. Jeg tror, vi skal krydse en vidensgrænse," sagde han.

Derefter tog arkitekt Kathryn Larsen ordet og talte om forskellen mellem værdi og kapitalværdi og på værdien af det langsomme arbejde. Hun pegede på den ulige adgang til muligheder mellem hovedstadsområdet og landets mindre byer og landdistrikter. Samtidig fremhævede hun de værdier, der allerede findes lokalt, i foreninger, frivilligt arbejde og naboskab. Hendes eksempel var Eskilstrup Forsamlingshus på Falster. Hun købte huset, da det var udbudt som nedrivningsejendom, og har stiftet en forening med lokalsamfundet. I samarbejde med de lokale er der nu rejst over 1,4 millioner kroner til at bevare og udvikle det.

"Kapitalen skabte ikke værdien. Værdien begyndte at skabe kapitalen," lød det fra talerstolen, inden hun sluttede: "Jeg er arkitekt. Og mit arbejde er langsomt. Det er sådan, jeg synes, jeg skaber mest værdi for vores samfund."